

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe İpek SARIÖZ BÜYÜKALP

Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

**MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE
İDDİA VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİ VEYA
DEĞİŞTİRİLMESİNİN SINIRLANDIRILMASI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	VII
KISALTMA CETVELİ.....	XXI
GİRİŞ.....	1
I. KONUNUN TAKDİMİ.....	1
II. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI ve ÇALIŞMANIN AMACI.....	9
III. ÇALIŞMA PLANI.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE HAKEMLERİN YARGILAMANIN DOĞASINDAN KAYNAKLANAN YETKİLERİ VE BU YETKİLERİN KULLANIMINDA İRADE SERBESTİSİNİN ROLÜ

I. HAKEMLERİN YARGILAMANIN DOĞASINDAN KAYNAKLANAN YETKİLERİNİN TESPİTİ VE MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDEKİ YERİ.....	13
A. Hakemlerin Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerinin Tanımlanması ve Kapsamı	15
1. Genel Olarak	15
2. Tahkim Yargılamasında Hakemlerin Sahip Olduğu Yetkiler ve Kaynakları.....	26
a. Milletlerarası Tahkimde Hakemlerin Sahip Olduğu Yetkiler ve Bu Yetkilerin Kaynağının Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkiler Bağlamında Değerlendirilmesi.....	26

(1) Genel Olarak Tarafların veya Tahkimi Yöneten Hukukun Hakemlere Tanıdığı Açık Yetkiler ve Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkiler	26
(2) Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerin Zımni Yetkiler ile İlişkisi	31
(3) Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerin Takdiri Yetkiler ile İlişkisi	33
(4) Hakemlerin Sahip Olduğu Usulî Yetkilerin Çatısı: Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkiler	38
(5) Değerlendirmemiz	48
b. Hakemlerin Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerinin Milletlerarası Tahkim Hukukundaki Görünümleri	50
(1) Pozitif Hukuk Kurallarıyla Tanımlanan Yetkiler	50
(2) Pozitif Hukuk Kurallarında Tanımlanmayan İlke Temelli Yetkiler: Hukukunun Temel Kural ve İlkeleri	56
c. Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerin Tarafların İrade Serbestisi Bağlamında Değerlendirilmesi	58
(1) Genel Olarak	58
(2) Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerin Taraf İradesi ile Sınırlandırılıp Sınırlandırılmayacağı Meselesi	62
(3) Yargılamanın Temel İlkeleri ile Çelişen Taraf İradesine Karşı Bir Savunma Kalkanı Olarak Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkiler	67
B. Milletlerarası Tahkimin Yargısal Niteliği ve Hakemlerin Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerinin Dayanakları	71
1. Milletlerarası Tahkimin Hukuki Niteliği Bağlamında Yargısal Yetkilerin Varlığı ve Hakemlerce Kullanılmasının Nedenleri	71
a. Yargılama Gücünün Hakemlere Tanıdığı Usulî Yetkilerin Teorik Temelleri: Yargılamanın Doğru ve Düzgün Yürütülebilmesi İçin Gerekli Yargısal Otoritenin Kaynağı	71

b.	Milletlerarası Tahkim Lehine Egemenlik Paylaşımı Kapsamında Devletlerin Hakemlerin Sahip Olduğu Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkileri Tanınması Gerekliliği.....	79
2.	Hakemlerin Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilere Başvurması İçin Gereken Şartlar	82
a.	Tahkimin Yargısal Niteliği Bağlamında Bir Gereklilik ve İhtiyaç Olarak Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerin Kullanılması	82
b.	Hakemlerin Tahkim Yargılamasını Adil ve Etkin Bir Şekilde Yürütebilmelerini Sağlamak Üzere Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerin Kullanılması.....	89
(1)	Genel Olarak Etkinlik ve Usulî Hakkaniyetin Sağlanması Bakımından	89
(2)	Yargılamanın Sevk ve İdaresinin En Doğru Şekilde Sağlanması Bakımından.....	93
(i)	Genel Olarak	93
(ii)	Tahkim Yargılamasının Verimli ve Etkin Şekilde Yürütülmesinde Tarafların Rolü	97
(iii)	Değerlendirmemiz	102
II.	HAKEMLERİN YARGILAMANIN DOĞASINDAN KAYNAKLANAN YETKİLERİNİ KULLANIRKEN DİKKATE ALMASI GEREKEN ETKENLER.....	106
A.	Genel Olarak	106
B.	Tarafların Usulî Mutabakatı	108
1.	Tahkim Anlaşmasının Usulî Etkisi	108
2.	Taraf Usûl İşlemlerinin Etkisi.....	111
C.	Lex Arbitri ve Tahkim Usulüne Uygulanacak Kuralların Emredici Hükümleri.....	117
D.	Hakem Kararlarının Geçerliliği ve İcra Edilebilirliği	122
1.	Genel Olarak	122

2. Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerin Usule Aykırılık ve Yetki Aşımı Bağlamında Değerlendirilmesi	125
3. Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Yetkilerin Usulî Milletlerarası Kamu Düzenine Aykırılık Bağlamında Değerlendirilmesi: Hukuki Dinlenme ve Tarafların Eşitliği İlkesinin İhlali.....	135
III. İDDİA VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİ KONUSUNDA HAKEMLERE VERİLEN YETKİLERİN YARGILAMANIN DOĞASINDAN KAYNAKLANAN YETKİLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	143

İKİNCİ BÖLÜM
MİLLETLERARASI TİCARİ
TAHKİMDE İDDİA VE SAVUNMANIN
GENİŞLETİLMESİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİ
KONUSUNDA HÂKİM ANLAYIŞ VE
POZİTİF DÜZENLEMELER

I. MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE İDDİA VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİNİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİNİ DÜZENLEYEN TAHKİM KURALLARININ “LİBERAL” YAPISI.....	149
A. İDDİA VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİNİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİNİ DÜZENLEYEN BAZI TAHKİM KURALLARI: HAK VE İZİN İKİLEMİ.....	151
1. Kavramsal Çerçeve ve Uygulanacak Hukuk Sorunu.....	151
2. Bazı Milletlerarası Tahkim Kanunlarında ve Kurumsal Tahkim Kurallarında İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesinin Düzenlenme Biçimi..	158
B. MİLLETLERARASI TİCARİ TAHKİMDE USULÎ ESNEKLİK İLE USÛL EKONOMİSİNİN DENGELENMESİ İHTİYACI.....	171

1. Genel Anlamda “Yasak Yerine Sınırlandırma” Anlayışının Kabulü	171
2. Usulî Esneklik ile Usûl Ekonomisini Bağdaştıran Yaklaşım Çerçevesinde İddia ve Savunmaların İleri Sürülmesinde Geçerli Genel Esaslar ve Hakemlerin Rolü	176
II. İDDİA VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİNİ SINIRLAMA İHTİYACI.....	183
A. İDDİA VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİ VE DEĞİŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN KURALLARIN UYGULANMASI KAPSAMINDA İDDİA VE SAVUNMA KAVRAMLARIN AYDINLATILMASI.....	183
1. İddia ve Savunmanın Genişletilmesinin veya Değiştirilmesinin Anlamı ve İçeriğinin Tespiti Bağlamında Türk Medeni Usûl Hukukunun Yaklaşımı ve Bu Yaklaşımın Milletlerarası Ticari Tahkim Yargılamaları ile İlişkisi	183
a. Genel Olarak Maddi Hukuktan Kaynaklanan Talebin Usulî Talep ile İlişkisi.....	183
b. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesinin Bir Gereklik Olarak Kabulü ve İddia ve Savunmanın Kapsamı	185
(1) Dava Değişikliğinin Usûl Ekonomisine Katkısı Nedeniyle Kabulü ile İddia ve Savunmanın Değiştirilmesinin Yasaklanması veya Sınırlandırılması Arasındaki Dengenin Sağlanması ..	185
(2) Dava Sebebinde ve Dava Konusunda Değişiklik	191
c. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Yasağı Dışında Kalan Haller	198
(1) Yeni Vakıaların İleri Sürülmesi Sorunu	198
(2) Talep Sonucunun Daraltılması, Talep Sonucunun Değiştirilmesini Zorunlu Kılan veya Talep Edilenden Başka Bir Şeye Hüküm Verilmesinin Mümkün Olduğu Haller	207

(3) Hukuki Sebeplerin Düzeltilmesi veya Değiştirilmesinin İddia ve Savunmanın Değiştirilmesi Kapsamında Değerlendirilmemesi	209
d. Kaşı Dava Açılması.....	219
2. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi ve Değiştirilmesi Talepleri Hakkında Karar Verecek Hakemlerin Belirli Bir Devletin Usûl Kurallarıyla Bağlı Olmaması	221
a. Milletlerarası Tahkimde İddia ve Savunmaların Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Konusunda Karar Verecek Hakemlerin “Bağımsızlığı”	221
(1) Hakemlerin Milli Medeni Usûl Kuralları ile Bağlı Olmaması: Hakemlerin Kural Koyucu Niteliği	221
(2) Milletlerarası Ticari Tahkimde Usulî Yetkilerin Kullanılmasında İhtiyaç Duyulan Takdir Hakkı Bağlamında Hakemlerin Bağımsızlığı	229
(i) Usulî Bağımsızlığın Dayandığı Gerekçeler.....	229
(ii) Değerlendirmemiz	235
b. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Görev Belgesinin Etkisi.....	237
(1) Genel Olarak	237
(2) ICC Tahkim Yargılamalarına Özgü Olarak Görev Belgesi'nin Yasaklayıcı İşlevi.....	247
c. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Taraf İradesinin Etkisi.....	262
(1) İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesine İmkân Veren İrade Serbestisi: Karşı Tarafın İtirazda Bulunmamasının Etkisi.....	262
(i) İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Serbestisinin Geçerli Olduğu Tahkim Yargılamaları Bakımından.....	262

(ii) İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Serbestisinin Geçerli Olmadığı Tahkim Yargılamaları Bakımından	267
(2) İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesini Yasaklayan İrade Serbestisi.....	268
B. İDDİA VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİNE GETİRİLEN SINIRLARIN YARGILAMA USULÜNE HÂKİM İLKELER İLE İLİŞKİSİ....	272
1. Genel Olarak	272
2. Adil, Eşit ve Makul Sürede Yargılanma	273
3. Teksif İlkesi ve Usûl Ekonomisi.....	276
4. Dürüst Kuralına Uygun, İyiniyetli Davranma Yükümlüğü ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı	286

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MİLLETLERARASI TİCARİ
TAHKİMDE İDDİA VE SAVUNMANIN
GENİŞLETİLMESİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİ
TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. İDDİA VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİNE GETİRİLEN SINIRLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	291
A. Hakemlerin Yargılamanın Doğasından Kaynaklanan Mutlak Yetkisi.....	291
B. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesine Getirilen Objektif Sınırlar	293
1. İddia ve Savunma Değişikliğinin Tahkim Anlaşmasının Kapsamı İçinde Kalması Gerekliği	293
2. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Talebinde Bulunan Tarafın Hukuki Yararının Varlığı.....	297
C. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesine Getirilen Sübjektif Sınırlar	303

1. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Talebinin Geç İleri Sürülmesi ve Bu Durumun Yargılamayı Gereksiz Şekilde Geciktirmesi	303
a. Gecikmenin Anlamı ve Etkisi	303
b. Gecikme Üzerinde Etkili Diğer Etkenler	308
2. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Talebinin Eşitlik İlkesine Aykırılığı ve Karşı Tarafın Zararına Sebep Olması.....	317
3. Hakemlerce “Diğer Hal ve Şartlar”ın Değerlendirilmesi	321
a. Genel Olarak	321
b. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Talebinin Kabulünün Dürüstlük Kuralına Aykırılığa ve Hakkın Kötüye Kullanımına Yol Açması	323
c. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Talebinin Kabulünün veya Reddinin Hakem Kararının Geçerliliği ve İcrası Üzerindeki Olumsuz Etkileri.....	325
d. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesinin Maddi Gerçeğe Ulaşmak İçin Gerekli Olması.....	327
D. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesi Talebinin Değerlendirilme Usulü	329
II. HAKEMLERİN TAKDİRİ YETKİLERİNE DAYANARAK VERDİĞİ KARARLARIN HAKEM KARARI ÜZERİNDEKİ OLASI ETKİLERİ: İPTAL VE TANIMA YA DA TENFİZİN REDDİ RİSKİ.....	332
A. Devlet Mahkemelerinin İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesine Konusunda Verilen Hakem Kararlarına İlişkin Olumlu Yaklaşımı	332
B. Değerlendirmemiz	342
III. İDDİA VE SAVUNMANIN GENİŞLETİLMESİ VEYA DEĞİŞTİRİLMESİNE GETİRİLEN SINIRLARIN	

UYGULAMADAKİ YANSIMALARI: BAZI ÖRNEK HAKEM KARARLARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRMELER.....	344
A. Genel Olarak.....	344
B. Talebin İddia ve Savunmanın Genişletilmesi ve Değiştirilmesine İlişkin Olup Olmadığının Tespiti Bakımından	346
C. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi veya Değiştirilmesine İlişkin Taleplerin Kabulü Kapsamında Hakemlerce Yapılan Değerlendirme.....	349
1. Talebin Objektif Sınırlar Açısından Değerlendirilmesi.....	349
2. Talebin Sübjektif Sınırlar Açısından Değerlendirilmesi.....	354
SONUÇ.....	363
KAYNAKÇA.....	371